23րդ ՏԱՐԻ — ՈՒՐԲԱԹ 30 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1892 — ԹԻՒ 287

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ. ԳԱԼԱԹԻԱ. ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal "HAÏRÉNIK"
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTTOMANE

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ.Պոլսոյ համար	300 թիւ	75 ղշ.	Մէճիտ.
» »	150 »	40 »	»
Գաւառներու	300 »	100 »	»
»	150 »	50 »	»
»	75 »	25 »	»
Օտար երկրաց	300 »	25 ֆրանք	

Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի 100 ղրշ. տեղ 115 ղրշ.)

غلطه ده اسكى بانق عثمانيده
حيره نيك غزته سى اداره خانه سى

10 ՓԱՐԱՅ

ՔԻՉ ՄԸՆ ԱԼ ԴՈՒՔ Ո՞Վ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

Երբոր Տոքթ. Ռուսինեանի մահուընէն յետոյ լսեցինք թէ իր այրին աճուրդի հանած է ամուսնոյն գրքերը, Զինուորական դպրոցին դէմ ունեցած տանը մէջ, կիրակի մը գացինք հոն, մէկ քանի ընկերներով միասին, մեր աչուըներովս իսկ տեսնելու թէ ի՞նչ էր այդ բըժըշկին գրատան բաղադրութիւնը։ Այս գրատունը մեզ պիտի տեղեկացնէր մեռնողին ունեցած մտաւորական, բարոյական եւ ընկերական ձգտումներուն վրայ։

Առաջին բանն որ ստուգեցինք այն էր թէ Տոքթ. Ռուսինեան միայն բժշկութեան չէր հետեւած։ Այդ արհեստը ուսած էր ապրելու միջոց մը ունենալու համար։ Բաւ չէր համարած այդ.քանն իրեն համար եւ իր հոգիին բոլոր խանդովը խորասուզուած էր փիլիսոփայական, գրական եւ վարչական ուսումնասիրութեանց մէջ, ցնցուելով յարաժամ այն ներքնաբուխ շարժումէն որմէ ինքզինքը վարուած կը զգանէր, արարչութեան գաղտնիքներուն առջեւ իբր մարդ, գեղարուեստներու առջեւ անոնց փրկաբար ազդեցութեան իբր համոզուող սիրահար, եւ ազգային գործերու առջեւ հասարակութեան մը իբրեւ պարտաճանաչ մէկ անհատը։

Բժշկութեան հատորներու քով մի առ մի թուեցինք փիլիսոփայութեան բազմաթիւ գրքեր, եւրոպական դրականութեան բոլոր մեծ գործերը, հայ մատենագրութիւնն իր ամէն մասերովը, մինչեւ անգամ վարչական չոր ու ցամաք խնդիրներու վրայ ճառող գրքեր։

Մենք շատ հասուկ չէինք, երբ այդ այցելութիւնն ըրինք իր թողուցած գրատան որ այնքան մըշտակլութեամբ մեզ կը յիշեցնէր անոր լռութեան մէջ երբեմն աշխատող գիտնականը. բայց մեր վըրայ անոր զբաղումներուն վըկայ եղող գրքերուն տպաւորութիւնն այնպիսի եղաւ որ երբ անկէն դուրս քիչ մը տխրած կ'ելլէինք, բառ մը մեր ամէնուս բերնէն դուրս թռաւ, ինքնաբերաբար.

—Ահա բժիշկ մը որ մարդ մըն էր։

* * *

Ամենեւին տարակոյս չկայ որ մեր այժմեան բժշկական խումբը շատ վար է Ռուսինեանի և ասոր ժամանակակիցներէն։

Իրենց արուեստին տեսակէտով չէ որ այս բաղդատութիւնը կ'ընենք, այլ մարդկային և ընկերական զարգացման տեսակէտով։

Այն ժամանակներէն, զորս անշուշտ պէտք է փիցադնական համարել, ո՛ր բժիշկը որ դեռ կ'ապրի, մեր մօքին առջեւ կը ներկայանայ գեղեցիկ լուսապսակով մը, իբրեւ հանրութեան հոգերով զբաղող, իր տոհմին լուսաւոր ուղղութեան նախանձախնդիր, անոր ցաւերովը ցաւող և ուրախութիւններովը ուրախացող։

Բժշկի մօրթին տակ մարդն էր որ կ'ապրէր իր ցեղին սեպհական բոլոր հոգերուն ճանաչողութեամբ։

Այսօր, ամէն տեղ տեսնուած, նշմարուած եթէ բան մը կայ, այն է թէ նոր հայ բժիշկները ոչ թաղական են, ոչ հոգաբարձու են, ոչ գրագէտ են, ո՛չ գործիչ են. այլ միայն բժիշկներ են որք ոսկին կամ մեճիտիէն որսալու միայն զբաղած են անհատնում արշաւանքներ ընելով։

* * *

—Անարդար էք — պիտի գոչեն մեզ և պիտի աճապարեն ըսել. ո՞վ Հայոց 42 բժիշկներէն աւելի նախանձախնդրութիւն ցոյց տուաւ Հիւանդանոցի բարեկարգութեան համար։

—Անշուշտ այդ ըրածնին բան մըն էր, բայց ինչ որ ըրին, ըրին իբրեւ բժիշկ։

Եթէ ամեն հայ ուզէր միմիայն իր արհեստին գործունէութիւնը արտադրել մեր ազգին մէջ, այն ատեն չպիտի կրնայինք օրինակի համար խնդրել վաճառականներէն որ երթան Հիւանդանոցի հոգաբարձու ըլլան։

Տոքթ. Ռուսինեան, Տոքթ. Ռաֆայէլեան, մեռնողներուն վրայ միայն խօսելով, կը միջամտէին ազգային գործերուն ոչ թէ հոն ուր բժիշկի մը պէտք կար, այլ ամէն տեղ ուր քաղաքակրթեալ մարդու մը, լաւ ազգայինի մը, համբերատար գործիչի մը հարկը կը զգացուէր։ Եթէ հիմակուանները կ'ուզեն զմեզ հաւնիլ, թող սերտեն իրենց երէցին, ալեզարդ Տքթ. Սերվիչէնի կեանքը։

* * *

Մեր հասարակութեան մէջ գիւղին աէրտէքը, քարոզիչ վարդապետը քիչ մը գաղափար, քիչ մը բարոյական սկզբունքներ կը ցանէին. —ասիկա հին ատեն։

Դպրոցին վարժապետը, ուսուցիչը, խմբագիրն ու գրագէտը կ'ընեն հիմա ինչ որ կարելի է, աէրտէքին և կամ վարդապետին քովը։

Այս տարրերուն չափ զօրաւոր պիտի ըլլայ բժիշկը եթէ իր շրջանակի ժողովուրդին մէջ մտնելով անոր հանրային գործերուն իր ժամերէն մէկ քանին նուիրէ։

Բժիշկը, յաջս ժողովրդին գիտութեան եւ մարդասիրութեան նկարագրով մը զարդարուած է։ Ժողովուրդը կը նայի բժշկին վրայ ո՛չ որպէս արհեստաւորի մը, այլ անձնուիրութեան, սիրոյ, գթութեան առաքեալի մը։ Արհեստը իր ձեռքին մէջ դրած է այն հզօր բարոյական ուժը, զոր թերեւս կրօնաւորն իսկ չունի։ Զինեալ այդ գերազոյն զօրութեամբ, ունենալով աւելի գիտութիւն քան վաճառականները եւ արհեստաւորը, բժիշկ մը ի՛նչ հրաշքներ, ի՛նչ բարեփոխութիւններ պիտի կրնար ընել տալ իր գտնուած կեդրոնին մէջ։

Այս մեր ըսածը, որ բացարձակապէս ճշմարիտ է գաւառներու համար, հոս Պոլսոյ շատ մը թաղերու համար նոյնպէս ճշմարիտ է։

Ըստ ինքեան անձնուրաց և ժողովրդասէր զգացումներ աւելի պէտք էր որ երեւան գային բժիշկներու վրայ, ըստ որում բժշկութիւնը, միւս արհեստներու չափ, չենթարկեր զինքը այն խաբէութեանց ու նենգութեանց որոնց պատճառաւ մարդ իր նմանին համար կասկածոտ, գոռոզ եւ անմատչելի մնալու սովորութիւնը կը ստանայ գրեթէ ակամայ։

Ֆրանսայի մէջ բժիշկներուն այս դերը ակներեւ է։ Ցեւօն գիւղին մէջ, ինչպէս ամենամեծ քաղաքները, դուք կը տեսնէք բժիշկը որ տեղւոյն հանրային ձրի պաշտօնները կը կատարէ և իր քաղաքակրթիչ ազդեցութիւնը շատ աւելի է քան դպրոցի տեսուչին կամ գիւղին տէրտէրին ազդեցութիւնը։

* * *

Ե՞րբ արդեօք հայ բժիշկները պիտի սկսին իրենք ալ իրենց թաղերուն ազգային գործերով զբաղիլ, և ապացուցանել թէ մարդը մեռած չէ բժշկին մէջ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

Ուրախ ենք տեսնելով որ մեր աշխատակից Պօյաճեան էֆէնտիի սկսած պայքարը՝ հայ վարժարաններուն մէջ բնական գիտութիւնները սորվեցնելու մասին, ամէն տեղ ուշադրութեան առարկայ ըլլալ սկսած է։ Մէկ քանի գաւառներէ կը գրեն մեզ թէ ակնդէտ կը սպասեն Ուսումնական խորհրդին այս մասին ընելիք տնօրինութեանց։

Պարտիզակէն թղթակից մը կը գրէ մեզ թէ անդւոյն վարժարանին մէջ արդէն ի գործ կը դրուի Բօլ Պէրի բնական գիտութեանց երեք տարուան դասընթացքը։ Այդ գործը թարգմանուած եւ լաւ յարգինք տուած է Պարտիզակի վարժարանին մէջ։ Բօլ Պէրի մեթոտին առաւելութիւնն այն է որ, մէկ քանի տարիներ իրարու ետեւէ միեւնոյն ծանօթութիւնները ընդհանուր յօրինուածի մը համեմատ կը ներկայացուին աշակերտին՝ իրողութեանց աճեցուն առատութեամբ եւ գաղափարներու յառաջդիմական բարձրացումով։ Այս կրկնութիւնը շատ օգտակար է, եթէ միօրինակութենէ զգուշացուի։ Ուսուցչական ժողովն արդէն ընդունեց այս մեթոտը, Պէրպէրեան էֆէնտիի առաջարկին վրայ։

Բօլ Պէռ, նկատելով որ իր գործը նախակրթարաններու համար է, ուր կը պակսին սարքերը, այնպիսի փորձեր կ'առաջարկէ որ ի հարկին քանի մը ֆրանքով կարենան յառաջ գալ եւ այսպէս կամաց կամաց գնուին գործիքներ։ Բնական պատմութեան համար աւելի դիւրութիւն կայ գիւղերուն մէջ։ Աշակերտք դասախօսին առաջնորդութեամբ ուրախ զուարթ պիտի երթան դաշտերը՝ դպրոցական թանգարան մը կազմելու համար։

Այսպիսի պտոյտներու յիշատակութիւնը կ'ընէ Բօլ Պէռ շատ անգամ իր ընթացքին մէջ։ Աշակերտներն աւելի եռանդով կը գործեն եթէ իրենց գտած ամէն մէկ կտորին վրայ թղթով մը իրենց անունը գրուի եւ փակցուի։

Պարտիզակի վարժարանին մէջ Բօլ Պէրի երեք տարուան ընթացքէն յետոյ վերջին տարին երբ բնական գիտութիւնները գալ գալ աւելի ընդլայնուով դասախօսուին, աշակերտները լաւ պատրաստուած կը ներկայանան։

Պարտիզակի վարժարանը իբր օրինակ ցոյց կուտանք մեր ամէն գաւառացի ուսուցիչներուն։ Մինչեւ որ Ուսումնական խորհուրդը երեւան եւ տնօրինութիւն մը ընէ, թող իրենք թարգմանեն Բօլ Պէրի գրքերը եւ դասախօսեն։ Այդ գրքերը այնչափ պարզ են որ ուսուցիչը, առանց կանխաւ պատրաստուած իսկ ըլլալու, կրնայ անոնց վրայէն շատ օգտակար ծանօթութիւններ տալ տղաքներուն։

ՀԱՅ ԲՈՇԱՆԵՐ [1]

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

Այր ու կին բոշայի նկարագրութիւնը գաղափար մը տուաւ անշուշտ ընթերցողին՝ անոնց փոխադարձ յարաբերութեան մասին, որ կը նուիրագործուի հարսնցուին խոստումովը զոր կուտայ փեսացուին՝ ամուսնութեան պահուն։

Երբ կը մօտենայ պսակի ժամը, փեսացուն թօնիրը մտնելով, կը պահուըտի. հարսը մօտենալով, համոզական խօսքերով կը խնդրէ դուրս ելլել պահուած տեղէն. — Դուս էկօ՛, տոտիկներիդ ի մեռնիմ, զո՛ւս էկօ, մուրամ, կուրամ, քեզի կը պահեմ, ըսելով։

Քանի որ աղջիկ է, բոշան ազատ կը պտտի ապրուստ ժողվելու. նշանուելէն ետք, կը զրկուի իր անկախ դիրքէն, գաւառական սովորութեան համաձայն, մինչեւ որ դառնայ չափահաս կին ու սկսի թափառայած կեանքը։

Բոշա կինը թանդ կը գնահատուի, իբրեւ ընտանիքի հողատար ոյժը. անոր համար բոշա փեսացուները պատկառելի գումար մը կը վճարեն աղջկան ծնողքներուն, հօքէմաւ (տոր ընելու) նուէր անունով, որ 115 րուպլի է մօտաւորապէս։

Բոշա-ծնողքները շատ աղքատիկ օժիտ մը կուտան իրենց աղջիկներուն. դիմացկուն գաւազան մը, կաշիէ տոպրակ մը եւ իր սովորական զգեստները։

Բոշաներու հարսնիքը շատ հետաքրքրական է. տիրող ըմպելիքը օղին է, զոր խմելով կ'ուրախանան ամէնքն առհասարակ։ Լացը կամ խնդումը, վէճը կամ բերկրանքը ընդհանուր է բոշաներուն համար, անհատներէն կը փոխանցուի ամբողջ ցեղին։

Բոշաները իրենց որդիները կ'ամուսնացնեն շատ կանուխ. 15—17 տարեկան տղան, եւ 12—15 աղջիկը։ Թէպէտ ինքզինքնին Հայ(*) կ'անուանեն ու կրօնական սերտ կապերով միացած են հայոց, բայց միշտ կը խորշին ամուսնանալ հայերու հետ։

Երիտասարդները շատ են բոշաներու մէջ քան աղջիկները, այս պատճառով սովորական է անոնց համար արիւնակից ազգականներու հետ ամուսնանալ. եկեղեցական կանոնին դէմ գործուած այս զեղծումը մեծ զգուշութեամբ գիտեն ծածկել հայ քահանայէն, որ յաճախ չը գիտնալով եւ խաբուելով կը պսակէ։ Ողորմելի ապրուստը եւ խառն ամուսնութեանց յաճախելը արգելք կ'ըլլայ բոշաներու աճումին։

ՑԵՂԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ

Բոշաները թէեւ տգէտ, սակաւաթիւ եւ տաղին անդին ցրուած, կարծես իմաստուն ժողովուրդի մը գիտակցութեամբ կը շարունակեն իրենց գոյութեան խուլ եւ տոկուն կռիւը. մակաբոյծի պէս նըստած ծառի մը բունին վրայ, կ'ապրին կը սնանին անկէ, առանց հիւանդութեան նշաններ ցոյց տալու։

Բոշան կ'ապրի զինքը շրջապատող ազգերու մէջ կղզիացած դրութեամբ, գրեթէ կտրուած արտաքին աշխարհէն, որուն գոյութիւնը կը ճանչնայ միայն անկէց ստացած փրկանքներով. այսքան է անոր ունեցած շփումը դրսի աշխարհին հետ։

Ինչպէս ինք բոլորովին անտարբեր է իր շուրջը ապրող դրացի ազգերուն կեանքին, չի ներեր որ օտարի մը հետաքրքիր աչքերը դիտեն իր ներքին միօրինակ կեանքին մանրամասնութիւնները։

Հրեայի տոկունութեան հետ չնմանական գաղտնապահութիւն ունի. կը ծածկէ իր ներքին կեանքը եւ հասարակային կազմակերպութիւնը. օտարներու առջեւ կը խօսի միայն իր լեզուն, որ իր պապերէն մնացած է։

Բոշաները իրենց բոլոր գործերը կը կարգադրեն ու կը վերջացնեն իրենք իրենց, առանց օտարին միջամտութեան։ Դատարանները բնաւ ոտք կոխած չեն անոնք, եւ ոչ ալ աքսորավայրերու մէջ քրէական յանցանքով դատապարտուած մարդիկ ունին։ Օտար հասարակութեանց մազի չափ չեն վնասեր, կը խորշին անոնց հետ կռուելէ, խնդիրներ ունենալէ։

Իրենց մէջ կռիւներ կ'ունենան սակայն, որ հայհոյանքէ եւ ծեծկռուքէ անդին չանցնիր. ոճիրներ գործելու անընդունակ են։ Իրենց նահապետական կեանքին ներքին ու արտաքին գործերը վարող ներկայացուցիչ մը ունին, որ կը կոչուի Աթոռակալ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Աթոռակալը իրենք կ'ընտրեն բոշաները, ծեր ու պատկառելի անձերէն արժանաւորագոյնը, զոր հայ քահանան պահպանիչով մը կը հաստատէ։ Մեծ պատիւ կը վայելէ ան, բոլոր հասարակային գործերը կը քննէ ու կը կարգադրէ, մանաւանդ վէճեր, կռիւներ եւայլն. իր սովորական պատիժը ծեծն է, որով կը վերջանայ ամէն խնդիր, առանց պաշտօնական դատարանի առջեւ ելլելու։

Աթոռակալը հարսնիքի եւ ուրիշ հանդէսներու ժամանակ քահանայէն ետք առաջին տեղը կը գրաւէ. երբ հասարակութեան ոեւէ գործին համար պէտք ըլլայ հոգեւոր իշխանութեան կամ կառավարութեան դիմել, միշտ առաջ կ'անցնի աթոռակալը։ Այդ բոլորը կը կատարէ առանց վարձատրութեան, փոխարէն վայելելով մեծ յարգանք ու պատիւ։ Անոր խօսքը պատգամի տեղ կ'ընդունուի, ու եթէ աթոռակալը քիչ մը խելացի ու աղէկ մարդ է, իսկական իշխանի դերը կը կատարէ անոնց մէջ։ Աթոռակալը տեսակ մը ընտրողական ցեղապետի նշանակութիւնն ունի, որ ի հարկէ անոնց հնագոյն առաջնորդ ցեղապետներուն նսեմ մնացորդն է։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ

Բոշաները բարեպաշտ են ու հասարակ ու մեծ նշանակութիւն կուտան հայ հոգեւորականին, որուն նկատմամբ համեմատաբար առատաձեռն են։ Անոնց կրօնական հասկացողութիւնը շատ սահմանափակ է. Իսուս Քրիստոս, Մարէմ Մայր Աստուածածին, Հայր-Քրիստոսնէ պէս խաչ հանել ու քանի մը բառ Հայր-Մերէն. — Ահա բոշաներու կրօնագիտութիւնը։

Ասկէ դուրս բոշան իր կրօնքին, եկեղեցական առանձնայատկութեանց մասին երբեք գաղափար չունի։ — Ես հայ եմ, կ'ըսէ բոշան, ու այս լակոնական պատասխանով կը հասկնայ իր կրօնքը, դաւանութիւնը, եկեղեցին ու ազգութիւնն ամբողջապէս։ Նորութիւններէ կը խորշին ու հաւատարիմ կը մնան իրենց կրօնքին։ Հետաքրքիր է իմանալ թէ Թուրքիոյ մէջ Բողոքական եւ Կաթոլիկ միսիոնարները բոշաներուն ալ կը քարոզե՞ն ու ի՞նչքան յաջողութիւն կը գտնեն։

Բոշան իր կրօնական աղքատիկ հասկացողութեանց տեղը չէ լեցուցած նախապաշարումներով եւ նախահաւատութեամբ, ուրիշ քրիստոնեայ ազգերու պէս։ Շատ հետաքրքիր երեւոյթ մըն է այս բոշաներու համար, որոնց ՝ունեցած

---

[1] Տես. երէկի թիւէն եւ վերջ։

(*) Եթէ բոշային հարցուի թէ ի՛նչ ազգութեան կը պատկանի, առանց տըտնտալու կը պատասխանէ,—Հայ։ Բոշաները հայերը կը կոչեն Կալրա, իսկ զիրենք Լոմ։ Ասով կարծես անգիտակցաբար կը յիշէ իր օտար ծագումն ու անունը։

քիչ մը նախապաշարումի ալ քրիստոնէութեան հետ հայերէն անցած է իրենց։

Աչքի ընկնող երեւոյթ մըն է որ բոշաները գրեթէ ուխտի գնալ չը գիտեն. հազուադէպ է բոշաներ տեսնել հայոց սրբավայրներու ուխտագնացութեանց մէջ, ուր կը յաճախեն անխտիր այլակրօն տեղական ժողովուրդներ։

Այս երեւոյթներուն պատճառը այն է որ բոշան մտքի վրայ բարդութիւններ, խճողումներ չի սիրեր. անոր մտաւոր կեանքին հիմնաւոր թելը պարզութիւնն է. թեթեւ, դիւրընթանալի, նուազ մըտաւոր ճիգ պահանջող գաղափարներ միայն կը պահուին անոր յիշողութեան մէջ։

ԱՌՏՆԻՆ ԿԵԱՆՔ

Բոշաներու տնական կեանքը անմաքուր, պարզ ու հասարակ է. խրճիթը բաղկացած է բակէ, գոմէ եւ տունէ, ուր տեղ կը քնանան ու կը ճաշեն։ Օտամըն ալ ունին, որ գոմին մէկ մասը կը կազմէ, ծակ տախտակներով բաժնուած, տաքութիւնը ներս անցնելու համար։ Թոնիրը, Ճըլօներ, կճուճներ, որք կաւէ ամաններ են, հնոտիք ու կապերտի կըտորտանք, որք անկողնի եւ բազմոցի անդ կը ծառայեն, փայտէ «ուջէ» մը, որուն վրայ կը հիւսէ բոշան իր մաղը. — ահա ասոնք կը կազմեն անոր տան կահ կարասին։

Տան միւս անկիւնը, գոմին մէջ, կապուած է բոշային անբաժան ընկերը, հլու աւանակը։ Ըսինք արդէն թէ էշը ի՛նչ արժէք ունի։

Բոշաներուն զբաղանքին մէջ մոռցանք յիշելու թէ էշ, ձի, ջորի ճանչնալու, անոնց հիւանդութիւնները բժշկելու մէջ ճարտար եւ հմուտ վարպետներ հռչակուած են։

ԼԵԶՈՒ

Բոշաները մեծ ընդունակութիւն ունին խօսելու այն ժողովուրդին լեզուն, որուն հետ ամենամօտ յարաբերութիւն ունին։

Հայ գաւառաբարբառը կը խօսին անսխալ, բայց առանձին արտասանութեամբ եւ չեչտով։ Եթէ գաղտնի բան մը ուզեն խօսիլ, կը գործածեն բոշայերէն լեզուն, որ անոնց հին, մայրենի լեզուին մնացորդն է։

Այդ լեզուն արդէն գործածութենէ դուրս ինկած է, գրեթէ մոռցուելու սահմանին մէջն է։ Նորահասները գրեթէ չգիտեն այդ լեզուն, որուն շատ մը բառերը կորսուած են. մնացած ալ շատ խախուտ է, բայերը կորսուած են իրենց իսկական ձեւը եւ կը խոնարհուին հայ բայերուն պէս։

Գաղափար մը տալու համար ստորեւ կը դնենք երկու տող բոշայերէն խաղ, Ուստա Վանօի կողմէն երգուած.

Ուստա, աւեմ դու գայդ կնտա՞ր ես պաչտաս.

—Վարպետ, գամ մօտդ, ի՞նչ ունիս հետս.

Սամլի կարեմ ճարիս, բանթիմ կուդաստաս աս։

—Կը շինեմ մաղս, կը կապեմ տասը տասը.

ԲԱՆԱԼԻ
ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ
ՎԱՅԵԼՉԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ

Կը հրատարակուի թերթ առ թերթ։ Պատրաստ են Ա. եւ Բ. թերթերն եւ կը վաճառուին 40 ական փարայի։

Դիմել առ Սմբատ Դաւթեան, Պահճէ Գաբու, Գազազճեր խան, 22։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱ

Գաւմօյի բանուորներուն խնդիրը վերջացաւ։ Բանուորները գործի սկսան եւ կառավարութիւնը ներում շնորհեց Գաւմօյի դէպքերուն պատճառով դատապարտուած բանուորներուն։

Այս խնդրին մէջ Պ. Լուպէի նախարարութիւնը պատիւով եւ յաջողութեամբ դուրս ելաւ։ Այդ նախարարութիւնը, որ ներկայ տարւան մարտ ամիսէն ի վեր կը վարէ Ֆրանսական Հանրապետութեան գործերը եւ որուն համար վախ կար թէ դիւրաւ պիտի փըլչուի, ընդհակառակն իրեն դէմ ելած ամէն արգելքներուն զարնուելով՝ աւելի կ'ամրապնդուի։ Այդ նախարարութիւնն այնքան տկար, այնքան հիւանդոտ կը նկատուէր որ ոչ ոք կը համարձակէր ձեռք զպցնել անոր, հաւատալով որ ինքնիրենը պիտի քայքայուի, եւ ահա ութ ամիս է որ յաջորդաբար կը դիմադրաւէ ամէն վտանգներու։

Պատճառն այն է որ նախարարապետ Պ. Լուպէ, թէպէտ լայն տեսութիւններ եւ մեծ հեղինակութիւն չունի —այնպիսի յատկութիւններ որք արդէն Ֆրանսայի արդի քաղաքագէտներու քով շատ հազուագիւտ են —բայց շատ սուր հոտառութիւն եւ խորամանկութիւն ունի եւ ճարպիկութեամբ կ'ելլէ գործերուն մէջէն։ Այնուհետեւ Պ. Լուպէ շատ պարկեշտ մարդ մըն է, որ խղճի մտքով եւ համոզումով կը կատարէ իր պարտականութիւնը։

Գաւմօյի խնդիրը նոր ուղղութիւն մը կը տօցնէ նախարարապետին ասպարէզին մէջ. մինչեւ հիմա արմատականներն եւ ծայրայեղ կուսակցութիւններն էին որ ոյժ կուտային Պ. Լուպէի, անոր միամտութիւնը՝ տկարութեան եւ համակերպութեան տեղ առնելով։ Գաւմօյի խնդրին առթիւ եղած քուէարկութենէն ի վեր, նախարարութիւնը չափաւոր կուսակցութեանց համակրանքը շահած է եւ իր դիրքն աւելի զօրացուցած է։ Պ. Լուպէ, իբր ճարտար նաւուղիղ, իր նաւը կը տանի ամէն կուսակցութեանց մէջէն, պարագային համեմատ մէկէն կամ միւսէն օգտուելով։

Այս խաղը կրնար շատ տեւել, շատ երկար ատեն, եթէ հորիզոնին վրայ շատ սեւ ամպեր չերեւէին։ Առաջինը ֆրանքօ-զուիցերիական առեւտրական դաշնագիրն է, եւ երկրորդը՝ երեսփոխանական յառաջիկայ ընտրութիւններն։ Ընտրութիւնները մօտեցած ատեն, երեսփոխանները կ'աշխատին որ իրենց բարեկամները անցնին իշխանութեան գլուխը, որպէսզի ընտրութեանց ատեն օգտուին անոնցմէ։ Իսկ ֆրանքօ-զուիցերիական դաշնագիրն, որուն վիճաբանութիւնները երէկ պիտի սկսէին, շատ կարեւոր խնդիր մըն է որ կրնայ նախարարութեան գլխուն փորձանք բերել։

Ֆրանսական կառավարութիւնը Զուիցերիոյ հետ առեւտրական դաշնագիր մը կնքեց, որով փոխադարձաբար իրարու զիջողութիւն կ'ընեն մաքսերուն վրայ։ Արդ, Ֆրանսայի մաքսապաշտպան հզօր կուսակցութիւնը չուզեր այդ բացառութիւնը ընել Զուիցերիոյ։ Կառավարութիւնը կը պատասխանէ թէ գործին մէջ քաղաքական հանգամանք մըն ալ կայ, եւ Ֆրանսա պէտք չէ վշտացնէ Զուիցերիոյ հանրապետութիւնը։ Սակից զատ, Ֆրանսա 243 միլիոն ֆրանքի ապրանք կը ղրկէ Զուիցերիոյ, մինչդեռ Զուիցերիա 113 միլիոն ֆրանքի ապրանք միայն կը ղրկէ Ֆրանսայի։

Տեսնենք ի՛նչ պիտի ըլլայ վիճաբանութեանց հետեւանքը։

—Ֆրանսական կառավարութիւնը փակեց Նօդր-Տամ-տիւ-Հօ-Մոնի մատուռը, որովհետեւ կաթոլիկ ընկերութիւնը մատուռին մէջ գործաւորներ հաւաքած՝ կրօնական դասախօսութիւններ կ'ընէր անոնց։ Ֆրանսայի Դոնգոստային (եկեղեցական օրէնք) համաձայն, ամէն դաւանանք պէտք է հրապարակային ըլլայ. հետեւաբար ամէն գաղտնի դաւանանք արգիլուած է կամ գոնէ «կառավարութեան մասնաւոր հրամանով միայն կրնայ արտօնուիլ։»

— Կառավարութիւնը շատ ներողամտութեամբ կը վարուի աշխատութեան վերաբերեալ վէճերու առթիւ դատապարտուած բանուորներուն նկատմամբ։ Այսպէս, Հանրապետութեան նախագահին Լիլ երթալուն առթիւ՝ 41 հանքահաններ բանտէն արձակուեցան։ Հիմակ, Լիլի մէջ բանտարկուած միւս 24 դատապարտեալներէն 19ն ալ արձակուեր են եւ 5ին պատիժը պիտի մեղմացուի։ Գաւմօյի խնդրին առթիւ դատապարտուած 11 հանքահաններուն ներում ստանալը ծանուցինք արդէն։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանիոյ առողջապահական վարչութիւնը միաձայնութեամբ որոշեր է վերցնել բոլոր այն արգելքներն որք կը կասեցնէին առեւտրական շարժումը Գերմանիոյ մէջ՝ քոլերային երեւալէն ի վեր։ Այս որոշման վրայ եւ նկատելով որ քոլերան վերջացած է Գերմանիոյ մէջ, Պ. Քափրիվի առաջարկեր է Գերմանիոյ բոլոր պետութեանց՝ վերցնել քարանթինայի արգելքները։

—Երկրորդ բանակին հրամանատարը շրջաբերական մը ուղղելով սպայներուն եւ ենթասպայներուն, խստիւ կը պարսաւէ ասոնց ընթացքը, որք շատ գէշ կը վարուին եղեր զինուորներուն հետ։

—Պիզմարք իշխան խմբագրի մը հետ ունեցած տեսակցութեանը մէջ ըսեր է թէ գերման կառավարութիւնը սխալ մը գործած է՝ Բոզէնի արքեպիսկոպոս անուանելով Տ. Ստալյեվսքին, որովհետեւ բոլոնացիները քաջալերել է այդ։ Իշխանը ըսեր է թէ Ռուսիա եթէ կասկածոտ աչքով կը նայի Գերմանիոյ՝ պատճառն այն է որ կը կարծէ թէ Գերմանիա կը քաջալերէ բոլոնացիներուն դիտաւորութիւնները։

Սթանտըրտ անգլիական թերթը երկար յօդուած մը հրատարակելով Պիզմարք իշխանի դէմ, կ'ըսէ թէ իր ըրածը հայրենասիրութեան դէմ է, մանաւանդ հիմա որ Գերմանիա իր ամբողջ բարոյական կորովին պէտք ունի՝ ինքզինքը պաշտպանելու համար Արեւելքէն եւ Արեւմուտքէն իրեն գալիք հարուածներուն դէմ։

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտոնի համբաւաւոր գրավաճառ Պ. Նէլըըն, որ այս օրերս մեռաւ, 50,000 անգլիական ոսկի կտակեր է՝ բարեգործական հաստատութեանց եւ բանուորներուն համար ընթերցարաններ բանալու։

—Անցեալ երեքշաբթի օր անգործ ու անօթի բանուորներու խումբ մը, մէկ քանի հարիւր հոգի, Լոնտոնի փողոցներէն անցնելով, անցորդներուն առջեւ պարզեր է իր թշուառութեան տեսարանը։

—Մանչեսթըրի մէջ վախ կայ որ բամբակի գործարաններուն բանուորները չաշխատին մօտերս։

ՊԵԼՃԻՔԱ

Պելճիքա շատ կարեւոր խնդիր մը ունի իր մէջը, որ շատ կը զբաղեցնէ զինքը։ Խնդիրը քուէարկութեան իրաւունքին վրայ է։ Արդի օրէնքով, միմիայն 135,000 հոգի իրաւունք ունին երեսփոխանական ընտրութեանց համար քուէ տալու։ Երեսփոխանական յանձնախումբ մը կազմուած է որ կը քննէ թէ ի՛նչ կերպով կարելի է այդ իրաւունքը շնորհել աւելի շատ անձերու, բայց բազմաթիւ առաջարկութեանց մէջէն դեռ վերջնական բան մը չէ որոշած։

Ֆրանսայի մէջ ամէն մարդ անխտիր ընտրող է։ Անգլիոյ մէջ՝ իրեն յատուկ բնակարան ունեցողը միայն ընտրող է։ Պելճ կառավարութիւնը՝ աւելի անգլիական դրութեան կողմնակից կը թուի։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Չիգակոյի մարմնամարզի ընկերութեան նոր շէնքն, որ աւարտելու վրայ էր, այրեր է։ Վնասը 100,000 տոլարի կը հասնի։

— Միլուօքիի հրդեհը, զոր իմացուց հեռագիրը, ահռելի աղէտ մը եղած է քաղաքին համար։ 25 հոգի բոցերուն մէջ այրեր են։ 700 շէնք այրած են։ Վնասը 8 միլիոն տոլար կը հաշուուի։ Զօրքերը կը պահպանեն այրած տեղերը։ Բոլոր հրկիզեալները եկեղեցիներու մէջ կը բնակին։ Միլուօքի Միացեալ Նահանգներուն 11րդ քաղաքն էր իր բազմամարդութեան կողմէ. 200,000էն աւելի բնակիչ ունի։

— Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը մտադրութիւն ունի Չիգակոյի ցուցահանդէսին առթիւ եւ միմիայն 1893 տարուան համար մասնաւոր նամակադրոշմներ տալ։ Մէկ սէնթնոց փուլերուն վրայ վրայ պիտի գտնուի Քրիստափոր Գոլոմպոսի պատկերը. միւս փուլերը պիտի ներկայացնեն անոր կեանքին զանազան դէպքերը, Րապիտայի վանքը, Սանթա-Մարիա առագաստանաւը եւլն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ս. Պատրիարքը երէկ Դատական եւ Կրօնական գործոց Նախարարութեան պաշտօնատունն երթալով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Նախարար Րիզա փաշայի հետ։

ԴՊՐԵՎԱՆՔ

Նախընթաց օր Ս. Պատրիարքը Գալֆաեան Յովսէփ Էֆէնտիի տունը երթալով, շնորհակալութիւն յայտնեց Արմաշի մէջ Դպրեվանքին հասութաբեր ագարակի մը շինութեան ծախսը հոգալ յանձն առած ըլլալուն համար։

—Մատակարարութեան տեսուչ Տ. Ներսէս Վ. Բարթողիմէոսեան այս առաւօտ կը մեկնի Արմաշ երթալու համար։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Տնտես. Խորհրդոյ Ատեն. Կէօր. Վօրդոնեան

Դուզկունճուզի Ս. Լուսաւորիչ եւ Եէնիգաբուի Ս. Առաքելոց եկեղեցեաց մնացեալներու երկամեայ մատակարարութեան հաշուեցոյցներն՝ 1890 յունվար 1էն 1891 դեկտեմբեր վերջ ըստ օրինի Տընտեսական Խորհրդոյ ներկայացուած եւ անոնց յար եւ նման մէկ մէկ օրինակն յիշեալ եկեղեցեաց բակերն կախուած են ի տես թաղեցւոց։

Տնտեսական Խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ հրաւէր կը կարդայ յիշեալ թաղերու պատուարժան ազգայնոց, որ իրենց եկեղեցւոյ մատակարարութեան նոյն հաշուեցոյցին վրայ՝ եթէ որ եւ է դիտողութիւն կամ բողոք ունին, թուականէս մինչեւ 21 օր պայմանաժամու մէջ գրաւոր կերպիւ ներկայացնեն Տնտեսական Խորհրդոյ։

Սոյն պայմանաժամի լրումէն յետոյ որ եւ է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ։

ՄԱՍԻՍ

ՄԱՍԻՍ վաղը կը հրատարակուի հետեւեալ բովանդակութեամբ.

ԱՎԷ ՄԱՐԻԱ (Ոտանաւոր)
ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԱՉԵՐ (Բանաստեղծութիւն)
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ ՄԱՀԸ
ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

ԱՆՏԱՆՕԹ ԴԻՄՔԵՐ (ՏՔԹ. ՍԵՒԵԱՆ)
ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊ

ՆՈՃԵԱՑ ԱՆՏԱՌԸ (Բանաստեղծութիւն)
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԵԹԵԱՆ

ՌՈՒՍԻՆԵԱՆ (Իր կեանքն ու գործերը)
ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ՄՇՈՒՇԻՆ ՄԷՋ
ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

ՄԵՐ ՀՈՐԻԶՈՆԻՆ ՏԱԿ
ՄՈԼՈՐԱԿ

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

ՈՒՐԲԱԹ. 1892. ՀՈԿՏ. 30,11 ՆՈՅՄ. (Ն.Տ.)

304—62

ՏԱՐԵԹԻՒՔ. Թուական Հայոց. ՏՅՁԵ=4385 Սահմի ԻԱ. — Տօմարական Թուական. ՌՅԽԲ =1342. —Թուական Հիճրէթի. 1310. Րէպի իւլ Ախըր 21. —Սէնէի Մալիյէ. 1308. Թշրինի Էվվէլ 30.

ԿՐՕՆԱԿԱՆ. Ա. Պահք.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ. 1875. Մահ Ճարտարապետ եւ գրասէր Յակոբ Պալեանի ի Բարիզ.

Մէջ. Խոր. 11 42 45 Մէջ. Տաճկ....... 7, 8

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Չորեքշաբթի օր վերստին Լոնտոնի եւ Բարիզի պորսաները շատ թոյլ էին եւ դէպի անկում միտեալ։ Լոնտոնի մէջ անգլիական քոնսոլիտէն 0,13 ինկաւ։ Օսմանեան Թղթերէն սէրի Բ. ¼ եւ սէրի Գ. 0,06 կորսնցուցին. իսկ քոնսոլիտէն նախընթաց օրէն 6 սանթիմ վար բանալէ յետոյ՝ 7 սանթիմ եւս կորսեց եւ գոցուեցաւ 21.43ի։ Մնացեալ Թուղթերը շատ քիչ տարբերութիւն կրեցին եւ ընդհանրապէս դէպ ի վար։ Բարիզի մէջ եւս կացութիւնը նոյնն էր. Օսմանեան քոնսոլիտէն, որ գոցուած էր 21.72 նախընթաց օր, գոցեց 21.70. երկաթուղին ¾ կորսեց եւ բէժին յանգեցաւ 367 ½ի. Բայց իրիկուան Քանայի տաման լուրը պուլվարի պորսային մէջ գիներուն մղում մը տուաւ. գաղիական ռանթը՝ գնաց մինչեւ

ԹԵՐԹՕՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի (7)

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՍՎԱՃԵԱՆ

ՀԱՅՈՒՀԻ ՄԸ Ի ԲԱՐԻԶ

—Տիկին, ըսաւ նաւապետը, զձեզ հոս կը ձգեմ, ուզածնուդ պէս ծաղիկ քաղեցէք, գիտէք ինծի կը պատկանի այս տեղը։

Եւ ինքը տունը մտաւ. բայց քիչ ետքը Նէվրիկի քով կը վերադառնար Ջաղացպանին հետ միասին, որ փութաց զանոնք հիւրասիրել։

Երբ ծաղիկներով բեռնաւորուած դէպի նաւը ճամբայ ելան.

—Այս իրիկուն լաւ մը կը զուարճանանք, ըսաւ Պ. Լակոռիօ։ Երկրորդ կարգին մէջ երիտասարդ մը գտայ որ բաւական դաշնակ կը զարնէ, ճաշէն ետքը կը պարենք։

Այս պտոյտը օգտակար եղած էր Նէվրիկի ու թշերը կենդանի գոյն մը առած էին։

—Տեսէք, տիկինը ո՜րչափ փոխուեցաւ իմ նաւուս մէջ։ Կը յուսամ որ մինչեւ Մարսիլիա զձեզ առողջ կը հասցնեմ։

—Այո, պատասխանեց Նէվրիկ, ինքզինքս աւելի լաւ կը զգամ։ Անգամ մը սա ջղոտութիւնս անցընեմ, ալ ուրիշ բան չէի ուզեր։

Նաւամատոյցին քով Լուծաթթիի եւ ուրիշ ուղեւորներու հանդիպեցան որ Սելանիկի ճերմակ գինի առած ետ կը դառնային։ Երիտասարդը առջի իրիկունէ ի վեր Նէվրիկը տեսած չէր, անճապարանքով մօտեցաւ ու անոր առողջութիւնը հարցուց։

—Շատ լաւ, շնորհակալ եմ," ըսաւ մանկամարդ կինը կտրուկ կերպով մը։

—Զուարճացա՞ք, տիկին, շարունակեց ան։ Ի՛նչ ալ գեղեցիկ ծաղիկներ բերեր էք. հատ մը ինծի չէ՞ք նուիրեր։

Կարելի չէր մերժել, ու Նէվրիկ ցըրտկամութեամբ դեղին ծաղիկ մը տուաւ։

—Ա՛խ, ահա ինծի վայելուչ գոյնը, ըսաւ լամբակին անցընելով։

Մանկամարդ կինը հասկցաւ միտքը միթէ նախանձի խորհրդաւոր գոյնը չէ՞ր դեղինը։ Կարելի չէր ծիծաղը զսպել եւ զուարթ ճիչ մը արձակելով հեռացաւ անկից։

Սեղանը արտասովոր կերպով զարդարուած էր այն իրիկուն։ Երկու օրուան ալեկոծութիւնը Նէվրիկի ախորժակը բացած էր, ու քանի մը գաւաթ գինի աւելի խմեց։

Ճաշէն վերջը ստիպուեցաւ ամենուն հետ պարելու։ Աչքերը զուարթութեամբ լեցուն, երեսները շառագունած, կը դառնար, թեթեւ, ոսկեզօծ մազերուն թելերը թօթուելով, մինչեւ որ յոգնած իր խցիկը քաշուեցաւ, ամենուն վրայ սքանչելի տպաւորութիւն մը թողլով։

Մինչեւ Մարսիլիա շոգենաւը տեղ մը չհանդիպեցաւ, վասնզի Իտալիոյ կողմերը սաստիկ քոլերա կը ճարակէր։ Իրենք ալ հարկադրուած էին Ֆրիուլ, Մարսիլիոյ մաքրանոցը, երեք օր սպասել։

Ֆրիուլ ըսուած տեղը կիսաբոլոր ձեւով սպիտակ սալերէ շինուած քարափ մըն է, զոր ամէն տեսակ ուտեստի խանութներ կը շրջապատեն։ Զանազան ազգի դրօշակներ կրող նաւակներ հոն կը սպասէին, եւ երբ միայն ուղեւորները դուրս կ'ելլէին, միւսինները կը զգուշանային անոնց մօտենալու, որպէս զի չը հարկադրուին վերստին սկսելու իրենց վրայ դրուած քարանթինայի միջոցը։ Սակայն բան մը պակաս չէր փոքր նաւահանգիստին մէջ, ո՛չ հիւանդանոց եւ ո՛չ ալ պարեխրատուններ, եւ զօրաբաժնութեան համար քարէ գնդակներով խաղ մը կը խաղային գաւաթ մը գարեջրի փոխարէն։

Ամէն բան սպիտակ ու մաքուր էր. չոր քարեր առանց խոտի, առանց ծառի։

Քարանթինայի այդ երեք օրուան մէջ անկարելի եղաւ Նէվրիկի օձիքն ազատել Իտալացիին ձեռքէն, որ կատարեալ պաշարման մէջ դրած էր մանկամարդ կինը։ Թէ՛ շոգենաւին, թէ՛ քարափին վրայ, միշտ կ'աճապարէր անոր քովը երթալու։ Մեր զաղղիացին կը զուարճանար Նէվրիկի տհաճութիւնը եւ Լուծաթթիի ինքնահաւանութիւնը դիտելով, վասնզի սա միւսներուն քով երիտասարդն այնպէս կը ձեւացնէր, իբր թէ մանկամարդ կնոջ աչքը մտնելու խիստ մօտ ըլլար։ Նաւապետն ալ հետաքրքրութեամբ անոր ջանքերուն ելքին կը սպասէր։

—Չեմ կարծեր որ երիտասարդ տիկինը հրապուրուի, կ'ըսէր Պ. Լակոռիօ։

—Ո՞վ գիտէ, կը պատասխանէր ծեր բարեկամը, զուցէ յաջողի. այսպիսի թեթեւսոլիկները երբեմն հաճելի կ'ըլլան։

—Բայց կինը ինծի բաւական ծանրաբարոյ կ'երեւայ։

—Ծանրաբարոյութիւնը ի՞նչ գործ ունի հոս, դպրոցականի պէս կը խօսիք դուք.

—Վերջապէս պիտի ցաւիմ եթէ այդ կինը անոր ուռկանին մէջ իյնայ, վասնզի անհաճոյ է ինծի այս մարդը եւ նենգամտութեան տպաւորութիւն կուտայ ինծի։

—Օ՛հ, ապահով եղիք, թէ ասոնք ամէնքն ալ խարդախ են։

—Բայց կ'ուզէի իմանալ թէ ամուսնացա՞ծ է տիկինը։

—Ինչո՞ւ չէք հարցներ։

—Առաջի առթին։

Ըսած պահուն, Նէվրիկ տախտակամածին ծայրը երեւցաւ միշտ Լուծաթթիէն հալածեալ, որ ծալածոյ աթոռ մը ձեռքը՝ կը ստիպէր դեռահաս կինը նստելու։

—Ոչ, պարոն, ձգեցէք զիս, պիտի քալեմ։

Եւ նաւապետը նշմարելով ազատարարի մը նման՝ Նէվրիկ անոր քովը վազեց։

—Աստուա՛ծ իմ, կը մռմռար, ե՞րբ սա պարոնին ձեռքէն պիտի ազատիմ։

—Ինչո՞ւ երես կուտաք, ըսաւ Պ. Լակոռիոյ բարեկամը։

—Ի՞նչպէս կրնաք ըսել որ երես կու-

99.45 . օսմանեան քոնսոլիտէն զոցուեցաւ 21.77 եւ երկաթուղին 92 ¼ . Վիեննայի եւ Պերլինի մէջ գիները կայուն էին եւ աւելի յարեալ վէպի բարձրացում քանթէ անկում ։ Վիեննայի մէջ Ըէժին գոցուեցաւ 172.50 եւ երկաթուղին 46 . իսկ Պէրլինի մէջ երկաթուղին գնաց 92 ։

Երէկ օսմանեան քոնսոլիտէն Լոնտոնի մէջ բացուեցաւ 21.53 եւ Բարիզի մէջ 75 , Երկաթուղին 91 ½ ։

ԴԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

(29 Հոկտ.)

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

Երեք ամիս Լոնտոնի վրայ	110 ¾
» » Բարիզի վրայ	22 75

ՔՈՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ առտու բացուեցաւ	23 32
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	23 33

ԹԱՀՎԻԼԱԹԸ ՕՍՄԱՆԻԷ

Երէկ երեկոյ	82 35

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն Սէրի A.	
» » B.	
» » C.	

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Բուժելի երկաթուղի	Ֆր. 91 ⅝
Թըմպէքէ	ոսկի 6 06
Ռէժի	16 11

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմ. Ոսկի	100	20 Ֆր.նոց	87 36
Մէճիտ	106 35	Անգլ. Ոսկի	110 17
Պէշլիք	107 20	Մարք Գեր. Ոս.	107 20
Մէթալիք	97 20	Իմբէրիալ	90
Թասֆիյէ	—	Ֆրիմից	51 20
Տկս. Ղլ. Պորսայի 5		Ռուպլի Թուղթ	9

ՆՈՐ ՎԷՊ ՄԸ

Այս օրերս պիտի սկսինք հրատարակել նոր վէպ մը , հեղինակութիւն Էմիլ Կապոռիոյի, որուն «113րդ ծրար» անուն գործն այնքան մեծ ընդունելութիւն գտաւ ։

Հրատարակուելիք նոր գործն ունի այն հետաքրքրական հանգամանքներն որք առաջին վէպին յաջողութեան պատճառն եղան մեր հասարակութեան մէջ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—ՈՐԲԵՐՈՒ ՍՆՏՈՒԿԸ. Գաւառներու գլխաւոր քաղաքաց մէջ որբերու սընտուկները լաւ մատակարարելու եւ թողուած ժառանգութիւնները աղէկ գրութեամբ ցուցակագրելու համար կանոնագիր մը պատրաստելու նպատակով Շէյխիւլ-Իսլամի Դուռը կազմուած էր յանձնախումբ մը, որ պատրաստեց 120 յօդուածով օրինագիծ մը ։ Պետական խորհուրդը քննելով այդ օրինագիծը , յօդուածներուն մեծ մասը ընդունեց ։

—ՍԸՐ ԷՏԿԱՐ ՎԻՆՍԸՆԴ չորեքշաբթի օր Լոնտոն մեկնեցաւ իր տիկնոջը հետ ։

—ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ նախարար Խալիլ Րիֆաթ փաշայի քոյրը որ հիւանդ ըլլալով երկու շաբաթ առաջ Պրուսա գացած էր բժիշկներու խորհրդով , շաբաթ օր հոն վախճաներ է ։ Ցուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեր է շատ շքեղ կերպով ։

—ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՑ նախարար Նաղիֆ պէյ չորեքշաբթի օր Նախարարաց խորհուրդի նստի առեն յանկարծ տկարութիւն զգաց , այն պատճառաւ որ հարկադրեցաւ ելլել ժողովէն ու երթալ Սթամպոլ իր տունը ։

—ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ դրամատան վարչական խորհուրդը չորեքշաբթի օր գումարուեցաւ , Նուբեան էֆէնտիի նախագահութեամբ ։ Այս գումարման մէջ Խորհուրդը զբաղեցաւ մասնաճիւղերու հաշիւները նայելու եւ հաշուական հսկողութեան միջոցները տնօրինելու խնդիրներով ։

—ՍԱՆՍԱՑԻՆ կը հաղորդեն թէ արմտիքը չափազանց սուղ գին ունի։ Զօրութիւնը եւ յետոյ փոթորիկները կիսով չափ աւրեցին ձիթապտուղի հունձքը ։ Աղեւսուրը շատ տկար է սովի վախ կայ, եւ հիմակուընէ պէտք է խորհիլ այդ գաւառին օգնութեան համնելու միջոցներուն վրայ ։

—ՔԱՐԱՍԻԻ սանճագի պաշտօնէից մասին քննիչ կարգուած մասնախումբը չորեքշաբթի օր Պանտըրմա գնաց ։ Քրննիչք Պալըքէսէրի ճամբով պիտի երթան, ուստի այս առթիւ պիտի աչքէ անցընեն այն կողմի քանի մը քաղաքներն ալ ։

—ԱՃՈՒԽ. Քաղաքապետութեան ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ այս օրերս մեծ քանակութեամբ ածուխ ղրկուեցաւ Պոլիս Զաթալճայէն , Քըրք-Քիլիսէէն ։ Հետզհետէ ալ կը ղրկուին ։

— ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ . Մաքրանոցներու չքաւորներուն եւ ազքատ հիւանդներուն նպաստող յանձնախումբը հաւաքած է մինչեւ այս օր 273,279 ղուրուշ 30 փարայ ։

— ՀՐԴԵՀ . Չորեքշաբթի գիշեր ժամը 5ին Թաթավլա բաղնիքին մօտ կրակ ծագեցաւ , միայն փայտէ երկու տուն այրեցաւ ։

—ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ կուսակալը կը հեռագրէ Ներքին գործոց նախարարութեան թէ Ահմէտ Օղլու աւազակը որ կը փնտռուէր երկար ատենէ ի վեր , ձերբակալուեր է Չարշամպայի գաւառակին մէջ ։

— ԴՐԱՄԱՆԵՆԳ . Երեքշաբթի գիշեր Բերայի ոստիկանութիւնը կոխեց Բերա Քուլպարաճի Եօգուշը տուն մը ուր կը բնակէր Անտրիքօ անունով Իզմիրցի մը իր ընտանիքին հետ մէկտեղ ։

Ոստիկանութիւնը այդ տան մէջ գտաւ կեղծ մէճիտիէ , քառորդ մէճիտիէ եւ երկու ղուրուշնոց . եւ միանգամայն շատ մը գործիքներ որք կը ծառայէին կեղծ դրամ շինելու ։ Անտրիքօ եւ իր մայրը ձերբակալուելով տարուեցան Ղալաթա-սարայ ։

— ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼՔ . Անցեալ տարի կէտիկ բաշա Մարտիրոս անունով հայ հացավաճառ մը սպաննուեցաւ ։ Ոճրագործները խեղճին 145 ոսկին առին ։ Ամբաստանեալները, չորս յոյն, որոնց մին կին , երէկ դատուեցան Եղեռնադատ ատեանին առջեւ ։ Ամբաստանուողներէն երկուքը Թէոտորի եւ Իվան դատապարտուեցան մահուան , երրորդը Իվան անպարտ արձակուեցաւ ։ Կինը որուն անունն է Մարեօնքա , դատապարտուեցաւ տասը ամիս բանտարկութեան վասն զի իր տունը պահած էր յանցաւորները ։

— ԱՏԱՆԱՅԻ երկրագործական քննիչը ընդարձակ տեղեկագիր մը ներկայացուց երկրագործական վարչութեան վերոյիշեալ գաւառին արտերուն մէջ տիրող հիւանդութեան մասին ։ Այս տեղեկագրին վրայ , երկրագործական վարչութիւնը հարկ եղած հրահանգները ղրկեց երկրագործներուն որպէս զի կարենան այդ հիւանդութեան առաջքն առնել ։

— ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ՇԷՆՔ. Թուրք թերթ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ , Ղալաթիա Ամերիկեան թատրոնին դէմը կառուցուելու վրայ եղող շէնքի մասին ։

Այդ շէնքը շինել կու տայ վաճառական մը, Նշաստաճեան էֆէնտի, եւ ճարտարապետն է Պ. Սարաֆին ։ Քաղաքապետութիւնը տեղեկանալով թէ այդ շէնքը կը շինուի սրուեստին օրէնքներուն հակառակ կերպով , քննիչ յանձնախումբ մը կարգեց որուն տեղեկագիրն աննպաստ է շէնքը շինողներուն։ Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ պէտք է դադրեցնել շէնքին շինութիւնը , վասն զի կառուցումը հաստատուն կերպով չըլլար եւ հանրային վտանգ կրնայ առաջ գալ ։

—ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ Հօճէճօն կը հաղորդէ թէ՝ Սեբաստիոյ եւ Էնկիւրիի նահանգներուն մօտ չորս աւազակ յարձակեր են Թղթատարին վրայ եւ սպաննելով սուրհանդակն եւ ոստիկան զինուոր մը փախեր են։ Այդ երկու նահանգներուն մէջ խուզարկութիւն կատարուելով աւազակներէն երկուքը բռնուեր են միւս երկուքն ալ բռնելու համար խուզարկութիւններ կը կատարուին ։

—ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ . Թ. Հօճէճօն առնելով Հալէպի գաւառական թերթէն կը հաղորդէ հետեւեալ ձերբակալութիւնը՝

Տէր Ներսէս օղլու Արթին հաչկաւոր աւազակը որ իբր մարդասպան դատապարտուած ըլլալով չորս տարիէ ի վեր կը թափառէր փախստական , Զէյթուն գալով իր տունը կը գտնուէր ։ Զէյթունի տեղական կառավարութիւնը իմանալով այս բանը. Արթինի տունը ղրկեր է Զէյթունի ոստիկան զինուորներու գումարտակին հրամանատար Նազարէթի ընկերակցութեամբ Նշան ու Մանուկ ոստիկան զինուորները ։ Ասոնք կոխեր են Արթինի տունը ։ Արթին հրացանի հարուածով մը սպաններ է ոստիկան զինուոր Մանուկը . սակայն Արթին ու եղբայրը Յովհաննէս ողջ ձերբակալուելով յանձնուեր են կառավարութեան ։

ՔՈԼԵՐԱՆ

Առողջապահական վարչութեան կողմէ քարանթինայի կայարաններուն ղըրկուած են հետեւեալ շրջաբերական հեռագիրները հոկտ . 28/9 նոյեմ . թուականով ։

Ա . Հոկտ. 27 Նոյմ. 9էն սկսեալ Գարատաղի ծովեզերքէն եկող նաւերն որք ճամբորդ ունին քարանթինայի, պետի ենթարկուին միայն երեք օր , փոխանակ նախապէս սահմանուած 5 օրին ։ Իսկ ճամբորդ չունեցող նաւերը պիտի ենթարկուին բժշկական խիստ քննութեան ։

Բ . Հոկտ . 27 Նոյմ. 9էն սկսեալ Եւրոպայի հիւսիսային ծովեզերքներէն (Քրոնշդատէ սկսած՝ Ֆինլանտիոյ ծովածոցին մէջ՝ մինչեւ Շէրպուր , այս վերջինըս մէջը չըլլալով) եկող նաւերը Քլազոմէնի կամ Պէրութի մաքրանոցին մէջ միայն 5 օր քարանթինա պիտի պահեն , փոխանակ նախապէս սահմանուած 10 օրուան ։

Գ. Հոկտ. 27/Նոյեմ. 8էն սկսեալ Նիւ-Եորքէն եկող նաւերը այլ եւս պիտի չենթարկուին քարանթինայի այլ միայն բըժշկական խիստ այցելութեանց ։

* * *

ԿԱՐԻՆ,. չորեքշաբթի 9 բանուոր , եւ 4 մեռնող առջի բանուորներէն ։

ԲԱԲԵՐԴ. Չորեքշաբթի 4 բանուոր եւ 4 մեռնող առջի բանուորներէն ։

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Չորեքշաբթի 10 բըռնուող եւ 6 մեռնող ։

Տօքթոր Վիթալիս երէկ Տրապիզոն գնաց Մախսուսէի Ճանէչ շոգենաւով ։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

Լոնտոն , 9 Նոյեմբեր

Քաղաքացու շոգենաւը 244,000 ոսկիի ոսկեդրամ բերաւ Աւստրալիայէն ։

Պերլին , 9 Նոյեմբեր

Պորսային մէջ ռուսական թուղթերը ինկան , այն լուրին վրայ թէ Ռուսիոյ մաքսային ժողովը , ռուսեւգերման առեւտրական դաշնագրին վրայ խորհրդակցելով , մերժեր է Գերմանիոյ առաջարկութիւնները ։

Գահիրէ 9 Նոյեմբեր

Այս տարի Եգիպտոսի բամբակի հունձքը հինգ միլիոն կնդինարէն աւելի եղած է ։ Արդիւնքը գոհացուցիչ է մինչեւ հիմա։

Նիւ-Եորք , 9 Նոյեմբեր

Պ. Գլիվլէնտ , որուն նախագահական ընտրութիւնն ապահովուած է , 257 ձայն պիտի ունենայ , այսինքն պէտք եղածէն 35 ձայն աւելի ։

Բարիզ , 9 Նոյեմբեր

Երեսփոխանաց ժողովը , նախարարապետին ազգեցիկ յայտարարութիւններէն յետոյ , օրակարգ մը ընդունեց որով իր վստահութիւնը կը յայտնէ կառավարութեան արթնամտութեան եւ հաստատամտութեան վրայ ։

Երեսփոխանաց ժողովն այսօր կը վիճաբանի Թոնքինի վրայ ։

Վիեննա , 9 Նոյեմբեր

Ռումանիոյ թագաւորն եւ դահաժառանգ իշխանը երեքշաբթի օր Վիեննա պիտի հասնին . մէկ քանի օր պիտի մնան եւ Ֆրանձ-Եօզէֆ կայսեր հիւրը պիտի ըլլան ։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՐՄԱՆ ՍՐՏԻ ԵՒ
ԹՈՔԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Ց. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
Ի Բժշկական Համալսարանէն Բարիզի
ԲԵՐԱ , Մեծ փողոց , Թիւ 97

ԿՈՐՈՎԻ ԵՒ ԱՌՈՂՋ ԿԱԶՄ

Եթէ բոլոր անհատական պէտքերուն մէջ պէտք է նկատել միշտ առողջապահիկ պայմանները , այս ընտրութենէն պէտք է որ ազատ չէ մնան նաեւ ոգելից ըմպելիքները ։

Պէտք է ըսել թէ ոգելից ըմպելիներու մէջ ՔՈՆԵԱՔԸ համեմատաբար ամէնէն աւելի անվնաս ըմպելիքն է ։

Քոնեաքին այս առանձնայատկութիւնը աւելի ազնուացած է Ա. Ի. Ժ. ՄԵՏԱՔՍԱ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ի Պիրէոն հաստատած մեծ գործարանին մէջ, ուր կը պատրաստուի քոնեաքը՝ զուտ խաղողէ ։

Երեւելի բժիշկներ ու տարրաբաններ հաստատած եւ վկայած են Մետաքսա քոնեաքին առողջապահիկ դերը ։

20 ՀԱԶԱՐ ՖՐԱՆՔ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ անոր , որ կարենայ հաստատել թէ Մետաքսա քոնեաքը զուտ խաղողէ պատրաստուած չէ ։

Մետաքսա քոնեաքը գործածողներ պէտք է ուշադիր ըլլան հետեւեալ նշաններուն . 1. Գործակալ ԹՐԻԱՆՏԱՖԻԼՈՊՈՒԼՕ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ձեռագիր ստորագրութիւնը շիշերու բերանը պէտք է թրթի երիզով մը փակցուած ըլլայ . 2. Ամէն շիշ Մետաքսա գործարանին մասնաւոր դրոշմը պէտք է կրէ , եւ 3. Իւրաքանչիւր շիշի բոլորտիքը պէտք է ծրարուած ըլլայ երեւելի բժիշկներու եւ քիմիագէտներու կողմէն տրուած վկայագիր մը , չորս լեզուներով տպուած ։

Այս նշանները իրենց վրայ չի կրող շիշերը կեղծ են և պէտք է զգուշանալ անոնցմէ ։

Ա. Ի. Ժ. ՄԵՏԱՔՍԱ ԵՂԲԱՐՔ

ԱԶԴ

Անոնք որ կը փափաքին ամէն տեսակ անշարժ կալուածներ առնել ու ծախել , մեր միջնորդութեամբ ծախու առնուած կալուածներուն վարձակալութեան պայմանագիրները գնշել , խիստ գոհացուցիչ եւ վստահելի կերպիւ շարժուն եւ անշարժ բոլոր կալուածները ապահովութեան գնել եւ նաեւ ապահովելով դրամ փոխ առնել եւ տալ , պէտք է դիմեն Մեծ Նոր Խանը վերի յարկ 25 թիւ սենեակը ԼԷՍԸՐՃԵԱՆ ՄԱՆՈՒԷԼ էֆէնտիին ուր ամէն կերպով գոհ պիտի մնան ։

45

Ց. ԳԱԼԷՄՔԵԱՐԵԱՆ , 23 , Ֆինճանճըլար Եօգուշու . Ծախ հաւաքածոյ ամէն տեսակ սօպաներու . մահճակալ , կարի մեքենայ , սեղանի սպաս, լամպա, մեքենական սեղաններ. Գիները յոյժ չափաւոր։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

ՄԵԾ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԵՏԱՔՍԷ ԵՒ ԲՐԴԷ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ

ԻՕԱՆՆԻ Տ. ՄԻՄԻՔՈՒՔՈՒԼՕ

35—37 Կ. ՊՈԼԻՍ — ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ — ՀԱՎՈՒԶԼՈՒ ԽԱՆ ԹԻՒ 35—37 .

Այս վաճառատան մէջ տեղացիք եւ գաւառացիք պիտի գտնեն

ՄԵՏԱՔՍԵՂԷՆՔ. Սաթէն տը Լիոն, Ֆայլ Ֆրանսէ, Աւմուռ, Օթթոման, Քազմիր, Սաթէն տը Լիւքս, Աւմուռ Ռուայեալ, Սաթէն Մէռվէյեօ, Կրօն, Սիւռա, Սաթէն Տիւշէս, Տաֆթա ծաղկեզարդ. Ադլաս, Բիւրչ, Թաւիշ և սոնց սեւ ու զանազան գոյներովները։

ԲՐԴԵՂԷՆՔ. Քաշմիր, Օթթոման, Վիկոն, Ֆասոնէ, Տիակոնալ, Շայեաք, Վիկոն Ֆուլէ, Քաշմիր տ'Էքոս, Բոթթ Տռա, շրջազգեստներ տուփի մէջ, Մերինօ, Ֆանէլա եայլն եայլն, գազզ և անգլիական ապրանքներ.

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՔ. Շապիկներու համար կտաւ, Ծածկոցներու ամէն տեսակ, Տիմի, Ամերիքան, Շըրթինգո, Սպինաթօ, Սաթինէ, Տրիլ, Ֆլանել, Բիքէ, Պասմա եայլն գազղիական ֆուլթօններու տեսակները, Սեղանի ծածկոցներ, Թիւլ վարագոյր, կարասիներու ծածկոցի համար քէթէն.

Պ. Միմիքօբուլօ ձեռք առած է ամէն միջոցներ յաճախորդները լիովին գոհացնելու համար, և կը յուսայ որ պատուարժան հասարակութիւնն ալ իր վստահութեամբ պիտի պատուէ զինքը։

ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Խիստ չափաւոր գիներ, անկարելի կ'ըլլայ մրցումը

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ . Տիկինները պէտք է գիտեն որ հոս ամէն ապրանք ուրիշ գնածներնուն հետ բաղդատմամբ 15 % աւելի աժան են ։ Ուրիշ տեղ «ճնտազէշով» կը ծախեն, իսկ հոս «աըշըրըով» սակէ պիտի չահին դարձեալ 5 % .

տամ , ընդհակառակը ամէն փորձ կ'ընեմ ինք հեռացնելու ։

—Տիկին, ըսաւ յանկարծ նաւապետը , ներեցէք որ բան մը հարցնեմ ձեզի . ամուսնացա՞ծ էք ։

Նէվրիկ կարմրեցաւ , ու աչքերը լեցուն ,

—Ո՞վ ձեզի հակառակը ըսաւ, հարցուց։

—Նոյն ինքն Պ. Լուծաթթի , հոս ներկայ ։

Այս վերջինը կամաց կամաց անոնց մօտեցած էր եւ այս խօսքէն շփոթած կ'երևը դրաւ ։

—Ուրեմն կարելի չէ պահել , ըսաւ Նէվրիկ հառաչելով . ոչ , ամուսնացած չեմ, բայց երեք ամսէն Պոլիս վերադառնալուս պիտի պսակուիմ ։

—Շատ լաւ . բայց ձեր նշանածը սխալեր է զձեզ մինակ Բարիզ խրկելով ։

—Մինակ պիտի չըլլամ , ահաւասիկ նամակ մը որ դաղղիացի ընտանիքի մը ուղղուած է եւ որ իմ մասիս անտարբեր չի պիտի մնայ ։ Թերեւս կը ճանչնաք , ըսելով նամակին հասցէն ցուցուց ։

—Ձէ . բայց անշուշտ բարի անձեր են։ Հիմա հոր պէս խրատ մըն ալ տամ ձեզի . զգուշացէք այդ արեւելքցիէն , եւ եթէ օր մը Պոլիս վերադառնաք, անշուշտ պիտի այցելեմ ձեզի , թէ որ ամուսիննիդ ընդունի զիս ։

—Ա՛խ , նաւապետ , ի՛նչպէս մոռնամ ձեր տարած խնամքները . նշանածս իրեն պատիւ պիտի համարի ձեզի պէս ազնիւ անձի մը ձեռքը սեղմելը ։

—Ահաւասիկ այցետոմս, Տիկին թերեւս օր մը ինծի պէտք ունենաք ։ Գալով այդ Իտալացիին , ես քանի մը խօսք ունիմ անոր ըսելիք ։

Եւ ծառային բերնովը զանի կանչել տուաւ ։

Նէվրիկ ու ծեր պարոնը կը պտըտէին տախտակամածին վրայ , ընտանեբար տեսնուելով ։ Ծերունին շատ մը կարեւոր տեղեկութիւններ կուտար անոր ճամբորդութեան եւ ի Բարիզ բնակութեան վրայ։

—Այդ Բարիզցի ընտանիքին մ՚ յայտնէք ամուսնացած չըլլալնիդ, ըսաւ հայրաբար ։ Ի՞նչ հարկ կայ իմացնելու, քանի որ ըլլալիքը այդ է ։

Այդ միջոցին նաւապետը Լուծաթթին մէկ կողմ առած, — Պարոն , կ'ըսէր, անպատշաճ կը գտնեմ ձեր ընթացքը, ինչո՞ւ կ'արատէք այդ մանկամարդ կնոջ անունը։

—Ե՞ս կ'արատեմ , պատասխանեց անկոչ ու անփոյթ կերպով մը . արատողը արատած է ։

—Զգուշացէք այդ տեսակ խօսքերը , այդ տիկինը ի՛ ծի խոստովանեցաւ որ ձեզմէ չախորժիր , ուրեմն իրմէ հեռու կեցէք ։

—Հաւատացէք որ կիները քծինքէ կ'ախորժին ու բնաւ անկեղծ չեն ըլլար իրենց խոստովանութեանցը մէջ ։

—Այդ դատողութիւնը ուրիշ կնոջ մը համար շատ ճիշդ կրնայ ըլլալ , բայց այս տիկնոջ չեմ կարծեր որ յարմար ըլլայ ։

—Ի՞նչ կը կորսնցնեմ փորձելով. աչինչ։ Քանի որ գլխուածը զանի ճամբուս վրայ բերաւ , տարակոյս չկայ որ ես ետ չպիտի մնամ ձեռնարկութենէս , վասն զի բնաւորութեանս մէկ ուշադրաւ կէտն ալ յարատեւութիւնն է ։

—Ուրեմն ետ պիտի չքաշուի՞ք , հարցուց Պ. Լակոսիօ վայրկեան մը լռելէն ետքը ։

—Ոչ մէկ զօրութիւն զիս ետ պիտի կեցնէ . կը խոստովանիմ որ այդ կնոջը սաստիկ սիրահարուած եմ . գուցէ անոր անտարբերութիւնն է որ զիս կը գրգռէ , բայց կը յուսամ թէ օր մը անոր մէկ տկար վայրկեանին կը հանդիպիմ ։

Ա՛լ ըսելիք չունէր նաւապետը . Թող աս ինքզինքը պաշտպանէ , մտածեց . ես իմ ձեռքէս եկածը ըրի ։

Երկրորդ օրը միջօրէէն վերջը դարձեալ Նէվրիկը մակոյկին մէջ առնելով Մարսիլիոյ քարափը հանեցին զայն։ Բնականաբար նաւամատոյցէն երկաթուղին տանող ճամբան չէր գիտեր . իսկ նաւապետը ու ընկերը Մարսիլիա բնակելնուն ժամ առաջ կը փափաքէին իրենց ընտանիքին քովը ըլլալ , այդ պատճառաւ նաւաստի մը յանձնեցին զայն , ու կառք մը մտցնելով ճամբայ դրած ժամանակնին կրկին կրկին ձեռքը սեղմեցին ու զատուեցան։

Նէվրիկ գրեթէ տխուր էր անոնցմէ զատուած պահուն . չէ՞ որ առանձին կը մնար օտար հողի վրայ ։

Ճամբորդաց կառախումբը իրիկուան վեցին ճամբայ կ'ելլէր , ուստի առեն ունէր Մարսիլիոյ մէջ քիչ մը թափառելու , բայց չէր սիրտ առած այդ քաղաքէն , փողոցներուն երկու կողմէն վազող աղտոտ առուակը՝ լուացքի ջուրի պէս՝ զզուեցուցած էր զինքը , եւ ուղղակի հրաման տուաւ կառապանին կայարան երթալ ։

Կայարանին դուռը երկայն ու զարդարուն պարտէզի մը վրայ կը բացուէր , եւ ձախ կողմէ ճաշարան մը նշմարելով նաւաստին իր սնտուկներուն պահապան ձգեց եւ ինքն ալ գնաց սեղանի մը քով տեղաւորուեցաւ , պատուհանէ ուտելու փափաքով ։

Հազիւ նստած էր , ձայն մը լսեց որ իրեն կ'ուղղուէր ։ Պ. Լուծաթթին էր ։ Ցոնքերը պռստելով գլուխն անոր դարձուց ։ Սաստիկ հակակրութիւն մը կըզգար այդ մարդուն դէմ ։ Վերջապէս ի՞նչ կը նշանակէր աւոր շարունակ իր չորս բոլորը պտըտիլը եւ Պ. Լակոսիօ իրեն ապսպրած չէ՞ր որ զգուշանայ այդ երիտասարդէն ։ Ալ կերպով մը հասկցնելու էր թէ իրեն երեւակայած կիներէն չէր ինքը եւ թէ չէր հանդուրժեր իր մտերմական ձեւերուն ։

—Ի՞նչ է , պարոն , ըսաւ ցասկոտ ձայնով մը ։

—Արդեօք կը ձանձրացնե՞մ , հարցուց Լուծաթթի ։

—Գրեթէ , աւելցուց աղջիկը յանդիմանական շեշտով մը . ես ընկերութենէ շատ չեմ ախորժիր ։

—Այն ժամանակ Բարիզ երթալու չէք ։

—Այդ ալ ձեր դիտելու բանը չէ ։

(Շարունակելի)

1860 T.P.A.P.M. С.ПЕТЕРБУРГЪ.

ТОВАРИЩ. РОСС.-АМЕРИКАНСК. РЕЗИН. МАНУФАКТ.

RUSSIAN-AMERICAN INDIA RUBBER C°

ՌՈՒՍՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՈՒՉՈՒԿ ԿԱԼՕՇՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ի Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԿ

Մեր ապրանքին տեսակին գերազանցութեան պատճառաւ՝ մեր գործարանի դրոշմը կեղծողներ գտնուելով, կը խնդրենք մեր յաճախորդներէն որ ուշադրութիւն ընեն եւ չգնեն այն կալօշները, որոնց ներքանին տակ ի վերոյ գրուած երեք նշանները ճիշդ ու ճիշդ չեն դրոշմուած։

Անոնք որ իրենց կօշկավաճառին քով չեն կրնար ճշմարիտ ռուսական կալօշներ գտնել, կրնան դիմել մեր ներկայացուցչին, որու հասցէն գրուած է ի ստորեւ։

Վաճառատուն-ընկերութեան.

Ե. Ժ. ՄԷՐՃԱՆՕՖ

54-56, Մէյտանճըք փողոց, Պահճէ գաբու, Կ. Պոլիս

Մեծ հաւաքածոյ անթափանց անձրեւնոցներու (մուշամպա)՝ 60 ղրշ.էն սկսեալ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ՊԱՀԱՏԵՂԻ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ ՁԵՌԱՄԲ

ԷՕԺԷՆ ՌԱԲԱԲՈՒ ՊԷՅԻ

Բերա, Սոֆու-Աղաճ, Թիւ 21, և Ղալաթիա Վօյվօտա, Կէօմրուկճի-Խան, Ֆրանսական Նաւահանգիստ մօտ

ՄՏԱԾԵՑԷՔ ԳՈՆԷ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ	Եթէ առուրդով կամ փոխադարձ համութեամբ ծախու առարկայ մը ունիք
	Եթէ կ'ուզէք ձեռքէ ինկած բան մը գնել
	Եթէ ծախու առարկային վրայ առաջուընէ մաս մը դրամ կ'ուզէք առնել
	Եթէ կ'ուզէք ապահով տեղ մը թողուլ կարասի, անօթ, փիանօ, պատկեր, կառք, ապրանք եւ այլն
	Եթէ տեղ մը գրկելիք ու մաքսէ հանելիք ապրանք ունիք
	Եթէ կ'ուզէք անշարժ կալուածներ ծախել կամ գնել
	Եթէ կ'ուզէք վարձու տալ ձեր տունը կամ սենեակները
	Եթէ կ'ուզէք տուն մը կամ սենեակ մը վարձել
	Եթէ կ'ուզէք շահաւոր կերպով բանեցնել ձեր անշարժ կալուածները
	Եթէ կ'ուզէք ապահովագրել ձեր կալուածները կամ կարասիները լաւ պայմաններով
	ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ՆՈՅՆ ԴԻՄԵՑԷՔ

Վաճառատան կանոնագրութիւնը ուզողին կը տրուի ձրիաբար

ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԱՃՈՒՐԴ

ԼԱ ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ

LA SOCIÉTÉ MUTUELLE FRANÇAISE

Աղահովագրական փոխադարձ ընկերութիւն վասն կենսաթոշակի

Հաստատեալ Գաղղիոյ հանրապետութեան 1868 Յունվար 22 հրամանագրոյն համեմատ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂՂԻՈՅ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ

Ընկերութեան կ'երաշխաւորէ «Սօսիէթէ Լիօնէզ տը Տէբօ Գօնթրօան» դրամատունն է Լիօն

Ամէն ոք գիտէ խնայողութեան կարեւորութիւնը, բայց շատ անգամ չունենալով մեր խնայած եւ ամփոփած ստակներն ընդունող յատուկ հաստատութիւններ՝ կը կորսնցնենք դրամագլուխ մը կազմելու առիթն եւ հազար ու մէկ պատճառներ գտնելով՝ մեր խնայած ստակներն յումպէտս կը վատնենք։

Փոքր գումարներով դրամագլուխ մը կազմելն ալ դժուարին եւ դրեթէ անկարելի է, եթէ այսպիսի ընկերութեան մը հետ մասնաւոր կապակցութիւն մը չունենանք։

Անուանի «Լա Միւթիւէլ Ֆրանսէզ» ընկերութիւնն որուն փոքր գումարներ, այսինքն ամիսը հինգ տասը եւ այլն վճարելով, ապագային մեր ձեռքը կ'ունենանք համեստ դրամագլուխ մը։

Մանրամասն տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրուելու համար դիմել առ Պ. ԷՐ. ԿԼԱՎԱՆԻ, ընկերութեան Արեւելքի ընդհ. Տնօրէն, Ղալաթիա, Թիւնէլ խան 35։

Ծանօթ.— Միջնորդները պարտին երաշխաւորութեան գումար մը յանձնել եւ կամ երաշխաւորութիւն ցոյց տալ։

Գաւառներու համար գործակալութիւն ստանձնել ուզողներ պարտին դիմել վերոյիշեալ հասցէին։

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Մահմուտ փաշա, Թիւ 211.— Ղալաթիա Եուքսէք Գալտըրըմ Թիւ 77

Ամէն հաւաքածոյ գինը խոնարհ է

Քսան տարիէ ի վեր արհեստիս մէջ ցոյց տուած խնամքներուս շնորհիւ Պոլսեցիներ կողմէ ալ յաճախորդներս բազմացած ըլլալուն, պարտաւորեցայ մասնաճիւղ մ'ալ հոն բանալ Վերջիշեալ հասցեով։ Ինչպէս միշտ շինած կօշիկներուս կազմը տոկուն, նիւթը հաստատուն, ձեւը եւրոպական է եւ միանգամայն գինը աժան, վասն զի նիւթերը Եւրոպայէն բերել կուտամ և քիչ շահով կը գոհանամ։

Պոթին կալոշ	ղրշ.	95
Մանթարլը պօթին	»	75
Պօթին	»	67

Մոյկ (ճիզմէ)	ղրշ.	140	Պարի սկարբին	ղրշ.	45
Մոյկ եւ կալօշ	»	130	Կոճակով եւ կամ կապով պոթին	»	75
Սկարբին	»	52	Կանանց մուճակ	»	35

Ապսպրանքներու վրայ տասը ղրուշ յաւելում կ'ըլլայ

ԸՆԴՕՐԻՆԱԿԻՉ ԳՈՐԾԻ

(ԱՐՏՕՆԱԳԻՐ ԿԼՍԹԻԹՆԵՐԻ)

Կարելի է 2,000 նման օրինակներ արտադրել, սեւ ու անջնջելի թանաքով, ամէն տեսակ շրջաբերականներու, գրութեանց, նկարներու եւ ձայնագրութեանց

ԱՌԱՆՑ ՋՐԻ, ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ԿԱՄ ԱՆԻԼԻՆՆԵՐՈՒ

Այս միջոցը ամէնէն աւելի պարզ, արագ, մաքուր, տեւական եւ խնայողական է

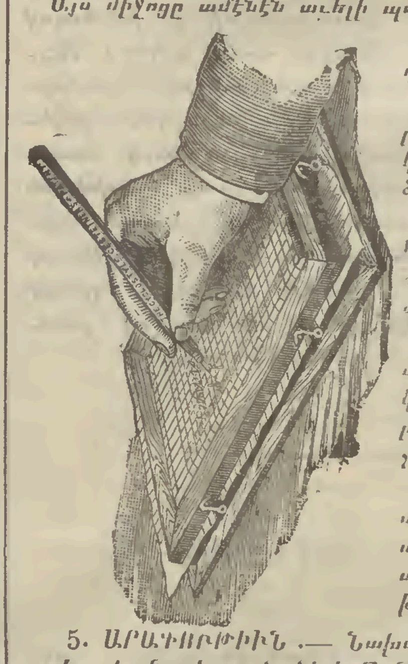

Այն առաւելութիւնները, զոր ունի «Ընդօրինակիչ գործիք»ը ուրիշ միջոցներու վրայ հետեւեալներն են.

1. ԳԵՐԸՆՏԻՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Բրովհետեւ օրինակները սեւ թանաքով կը գրուին եւ գրին ձեւը կը պահուի, այս միջոցով տպուած շրջաբերական մը ձեռքով գրուած նամակի մը բոլոր երեւոյթն ունի։

2. ՕՐԻՆԱԿՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ԵՒ ՄԻԱՋԵՒՈՒԹԻՒՆԸ.— Այս միջոցով կարելի է արտադրել 10 էն մինչեւ 2000 օրինակ. վերջին օրինակը առաջինին չափ պայծառ պիտի ըլլայ։

3. ՊԱՐԶՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Ամէն մարդ որ կրնայ հասարակ մատիտով մը գրել, կրնայ գործածել նաեւ «Ընդօրինակիչ Գործիք»ին գրիչը։ Ծառայ մը անգամ կրնայ օրինակները հանել. չփորձութիւն պատճառող կնճռոտ գործիքներ չկան։

4. ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ.— «Ընդօրինակիչ Գործիք»մը ունենալը ուրիշ միջոցներէ աւելի քիչ ծախք կը պահանջէ, գրեթէ կէսը։ Իւրաքանչիւր կազմածի հետ այնքան նիւթ կայ, որ կը բաւէ վեց ամիս, շաբաթը անգամ մը աշխատելով։

5. ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ.— Նախատիպ օրինակը կարելի է գրել մատիտով գրածի չափ, վասն զի գործածելի թանաքը թանձր չէ։

6. ՑԱՒԵԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ.— Կարելի է պահել նախատիպը երկար ժամանակ ու ետքը նորէն գործածել։

7. Սխալները կ'ուղղուին եղունգով քերելով։ 15

Դիմել առ ԷՏՄՈՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ. 95 եւ 97. Եուքսէք Գալտըրըմ, Վօյվօտա։

ՌՈՒԿՈՒՎԱՐ ՖԸՐՍԹ-ԳԼԱՍ ՍԹԻՄԸՐՍ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿ

Համպուրկէն, Անվերսէն և Նիւքասլէն Ա. րեւելեան նաւահանգիստները, Պոլիս, Սեւ Ծով և Դանուբ.

Պահէնճէլու Քէյլա, Բէյ-Պէյ-Ղամլանըն նոր տոն հասան։

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ՆԱՒԱՅԻՆ ԱՐՔԱՅ. ԸՆԿ.

Կէօսթէնճա խանտառ երբեմն Ամսթերտամ, Պէրէանէ, Սէլանիկէ, Պոլսէ և Իզմիրէ Պիրէ, դէպ նահանջ խանտ ամեն ե Մոլտօ և Բաթում։

Սամ Ռըւլըր ամէն հասաւ։

Կլէն Թէնըր առա կը սպասուի ամսուս վերջերը։

Մարքէն չոգենաւը բեռ կ'առնէ ի Լոնտոն։

Բոնէսըրմաններու համար պարտին դիմել առ ՖՈՍՔՕԼՕ, ՄԱՆԿՕ ԵՒ ԸՆԿ Գործակալք

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ

1893

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Սեփականութիւն

Ս. ՓՐԿՉԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

ԳԻՆ 40 ՓԱՐԱՅ

Կեդրոնատեղին է Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան դրասենեակը ի Կ. Պոլիս, Մեծ-Նոր-խան միջնայարկ Թիւ 48, 49, 50։

Հոգաբարձութեան կնիքը չը կրող օրինակները վաւերական չեն։

ՆՈՒԷՐ ԿԱՂԱՆԴԻ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ԶԲՕՍԱՆՔ

Կը պարունակէ 60 հրահանգ եւ 53 գեղատիպ պատկերներ։ Գին 5 դահեկան։

Տասը հատը մէկանց առնողներուն համար հարիւրին տասնական զեղչ։

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԼՕՔՈՒՄ ՇԱՔԱՐԻ

ՊԱՐԶ · ՎԱՐԴԵԱՑ · ՓԻՍՏԱԿԱՎ · ՍԱԿԶԷ · ՆՈՒՇ

Բոլորն ալ ամենաընտիր տեսակէն եւ դիւրամատչելի գներով կը վաճառուին միծաքանակ եւ փոքրաքանակ, ի վաճառատուն ՎԱՀԱՆ ԽՍԱԳՈՒԼԵԱՆԻ

Ենի Ճամի, Զիլինկիրլէր ճատտէսի, Ֆընտըքլեան խանի վարի կողմ, Թիւ 47։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԱՊԱՀԱՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

COMTOIR ORIEN ALD'ASSURANC ES

Նախկին գործակալ Մ. Յ. Սարքէանի հիմնուած 1881 ին

Սոյն գրասենեակի միջոցով մինչեւ 31 Յուլիս 1892 ապահովուած ԳՈՒՄԱՐՆ է 86,793,400 ՖՐԱՆՔ.

Յիշեալ գրասենեակը պատրաստ է կենաց վրայ, հրդեհի, ծովու եւ ամէն տեսակ արկածներու դէմ ամենադիւրամատչելի պայմաններով ապահովագրութիւններ ընդունիլ ի հաշիւ յԱրեւելս հաստատուած ապահովագրական ընկերութեանց։ Զրիապէս յայտագիրներ կը տրուին, որոց մէջ յաճախորդք պիտի գտնեն աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ։

Ղալաթիա-Պահչէ-Գաբու Համիտիէ ճատտէսի Թիւ 8

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ստորագրեալս պատիւ ունիմ ծանուցանել իր բազմաթիւ յաճախորդներուն որ այս անգամ ուղղակի Եւրոպայէն բերել տուած է արմիդ, կանանց եւ տղայոց համար ամէն տեսակ ընտիր կօշիկներ ամառուան թէ ձմեռուան, աժան եւ դիմացկուն։ Հարկ չկայ Բերա երթալ եւ աւելի գին վճարել. անգամ մը այցելեցէք մեր մթերանոցը եւ պիտի համոզուիք։ Ուրիշ ամէն տեղէ աւելի մեր մթերանոցին մէջ պիտի գտնէք աւելի աժան եւ դիմացկուն լաստիքներ ու կօշիկներ. եւ զայս պատրաստ եմ ապացուցանելու իմ ազնիւ յաճախորդներուս։

Կեդրոնատեղին է Սուլթան Համամի ճիշդ դիմացը, Սուիծի մթերանոցը, Թիւ 59։

ՅՈՎՍԷՓ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՔՈԼԵՐԱՅԻ ԴԷՄ

Զգուշական ապահով միջոցներ

Քոլերայի համաճարակէն ազատելու եւ բնակարանը կատարեալ ապահովութեան մէջ դնելու համար էտ. Գարուանա տան կողմէն Լոնտոնէ են նշանաւոր գեղարաններէն բերել տրուած են հետեւեալ պիտոյքները.

ՆԻԱԿԱՐԱՅԻ ԹՈՒՐԻՉ.— Ջուրը թորելով, պայծառ եւ զուտ վիճակի մէջ կը դնէ, մաքրելով բոլոր այն վնասակար տարրերը որք համաճարակին փոխանցման չպատասխանող միջոցներն են։ Նիակարայի թորիչը ուրիշ ջուր առողջապահ դրութիւններուն ամենալաւն է։

ՆԱՖԹԱԼԻՆ.— Զգեստները եւ կահկարասին հականեխելու եւ միքրոպներէն ազատ պահելու համար մէկ հատիկ է։

ՋԱՑ.— Վտանգաւոր համաճարակներու միջոցին չայլ ըէշ տեսակին գործածութիւնը շատ վնասակար ըլլալով, ամէն մարդ պարտի խմել բնական ու ազնիւ տեսակ չայէն, որ կը ծախուի միայն հոս. Գարուանայի գեղարանը։

ԱՍԻՏ ՖԷՆԻՔ.— Առաջին տեսակ եւ անգլիական արտադրութիւն։

ՇԱՔԱՐ.— Շաքարեղէգէն պատրաստուած առաջին տեսակ ապրանք։

ՃԻՆՃԷՐԻՑԼ.— Ջէնճէֆիլով եւ գարեջրով պատրաստուած ըլլալով, սաստիկ տաքերուն զովութիւն կուտայ մարմնին. իսկ ցուրտ եղանակին մէջ ներքին տաքութեան առիթճանը կը բարձրացնէ ու այսպէս տեսակ մը չափաւոր բարեխառնութիւն յառաջ կը բերէ։

Դիմել առ ԷՏՄՈՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ Ղալաթիա. Վօյվօտա փողոց Թիւ 95 եւ 97։

ԹԻՐԹՕՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի (96)

ԷՄԻԼ ԿԱՊՕՌԻՕ

ԹԻՒ 113 ՏՈՒՆԸ

Տեսնելով որ Ռաուլն եւ տիկին Ֆօվէլ կանգուն կը մնան, սեղանաւորը նորէն քաշեց, այս երրորդ անգամ մ'ալ . . .

Չորրորդ անգամ ըլլալով նորէն պիտի քաշէր, երբ մարդ մը երեւան ելաւ սենեկին մէջտեղ, սեղանաւորին ձեռքէն զէնքը խլեց, զէնքը գահաւորակի մը վըրայ պառկեցուց եւ տիկին Ֆօվէլի վրայ վազեց.

Այս մարդը Պ. Վէռտիւրէն էր, զոր Քավայոն յաջողած էր գտնել եւ գործը հասկցնել, բայց չէր գիտեր որ տիկին Ժիբսի Պ. Ֆօվէլի բէվոլվէրին գնտակները հանած էր։

—Փա՛ռք Աստուծոյ, գոչեց, չէ վիրաւորուած։

Բայց սեղանաւորը արդէն ոտք ելած էր։

—Թողէ՛ք զիս, կ'ըսէր դիմադրելով, կ'ուզեմ վրէժս լուծել . . .

Պ. Վէրտիւրէ անոր դաստակները բըռնելով՝ ջախջախելու չափ ուժգին սեղմեց, եւ զգացես իր խօսքերուն աւելի մեծ զօրութիւն մը տալու համար դէմքը անոր դէմքին մօտեցնելով՝

—Փառք տուէք Աստուծոյ, ըսաւ, որ այս անհելի ոճիրը չկրցիք գործադրել. անստորագիր նամակը ձեզ խաբեց։

Այլանդակ կացութիւնները սա զարմանալի բանը ունին որ, անոնցմէ ծագած ծայրայեղ դէպքերը բոլորովին բնական կ'երեւին այդ կացութեանց մէջ դեր ունեցող գիրասաններուն, որոց կիրքը արդէն ընկերական պայմաններու շրջանակը խորտակած է։

Պ. Ֆօվէլ չմտաբերեց այս անակնկալ կերպիւ եկող մարդուն հարցնել թէ ո՞վ է եւ այս տեղեկութիւնները ո՛ւսկից առած է։

Նա մէկ բան միայն տեսաւ, մէկ բան միայն լսեց, այսինքն թէ անստորագիր նամակը կը ստէր։

—Կինս յանցաւոր ըլլալը կը խոստովանի, մրմնջեց։

—Այո՛, յանցաւոր է, պատասխանեց Պ. Վէռտիւրէ, բայց ոչ թէ ձեր հասկցած կերպով։ Գիտէ՞ք թէ ո՞վ է այս մարդը զոր սպաննել կ'ուզէիք։

—Իր սիրահարը . . .

—Ո՛չ . . . այլ իր որդին . . .

Ռաուլ Պ. Ֆօվէլի սպառնալիքներէն աւելի անհաճ եղաւ տեսնելով որ այս անծանօթը, որ ամէն բանի կատարելապէս տեղեակ կ'երեւէր։ Սակայն խոհեմութեամբ պատասխանեց.

—Իրաւ է։

Սեղանաւորը կարծեց թէ պիտի խենթենայ, իր մոլեգին աչքերը կը դառնային Պ. Վէռտիւրէէն Ռաուլի եւ յետոյ կնոջը վրայ, որ մահուան դատավճռի մը սպասող եղեռնագործէն աւելի զգետնեալ կը մնար։

Ցանկարծ սեղանաւորը մտաբերեց թէ մի՛ գուցէ ուզէն զինքը խաբել։

—Ձեր ըսածը անկարելի է, գոչեց. ապացոյց ունի՞ք։

—Ապացո՛յց, պատասխանեց Պ. Վէռտիւրէ, ան ալ կուտամ. բայց նախ մտիկ ըրէք։

Եւ շուտ մը իր պատմելու հիանալի կարողութեամբը համառօտիւ նկարագրեց այն տասմը, զոր դտած էր անցեալին մէջ։

Իրաւ է թէ ճշմարտութիւնը նորէն անհելի էր Պ. Ֆօվէլի համար. բայց ո՛րքան փոքր էր իր կասկածներուն բաղդատմամբ։

Զգացած ցաւերէն կը հասկնար որ տակաւին այն կինը կը սիրէր։ Չէ՞ր կըրնար ներել անոր մէկ հին յանցանքը, զոր անձնուիրութեամբ քաւած էր ազնուօրէն։

Արդէն Պ. Վէռտիւրէ քանի մը վայրկեանէ ի վեր իր պատմութիւնը աւարտած էր, եւ սեղանաւորը լուռ կը կենար։

Քառասուն եւ ութ ժամէ ի վեր հետզհետէ անըմբռնելի կերպով միմեանց յաջորդող այս դէպքերը, քիչ մը առաջ տեղի ունեցած սոսկալի տեսարանը Պ. Ֆօվէլի միտքը կը մոլորեցնէին եւ խորհելու կարողութիւն չէին ձգեր վրան։

Իր կամքը, ալեաց քմահաճութեանը ձգուած խիցի մը նման, դէպքերու բերման համեմատ կը ծածանէր։

Բնաւ չպիտի վարանէր, եթէ չըլլար Ռաուլ, այն թշուառականը, որ հոն կեցած էր՝ իբր կենդանի վկայութիւն անցեալ մեղքի մը։ Կասկած մը Պլամանն մնացած էր. ուստի թեւերը պիտի բանար կնոջը եւ ըսէր.

—Եկո՛ւր, պատուոյս համար ըրած զոհողութիւններդ թող քու քաւութիւնդ ըլլան. եկո՛ւր, եւ անցեալը զէշ երազ մը համարինք, զոր լոյսը կը փարատէ։

Բայց Ռաուլ կը կասեցնէր զինքը։

—Ա՞յս է ձեր որդին, ըսաւ կնոջը, այս մարդը որ ձեզ կողոպտե՛ց, իմ ստակս գողցա՛ւ։

Տիկին Ֆօվէլ այնքան այլայլած էր որ, չէր կրնար վանկ մը արտասանել։ Բարեբաղդաբար Պ. Վէռտիւրէ հոն էր։

—Ո՛հ, պատասխանեց, տիկինը պիտի ըսէ ձեզ թէ արդարեւ այս երիտասարդը կասդոն տը Գլամանի որդին է, ինքն ալ անոնցմէ կը հաւատայ, ապահով է . . . միայն թէ . . .

—Է՞յ . . .

—Ուղամնուն այս կողոպտելու համար՝ վատօրէն խաբեցին զինքը։

Քանի մը վայրկեանէ ի վեր արդէն Ռաուլ փարպետութիւններ կը բանեցնէր դրան մօտենալու համար։ Կարծելով թէ այն պահուն իրեն ուշադրութիւն ընող չկայ, ուզեց փախչիլ . . .

Բայց Պ. Վէռտիւրէ, որ այս շարժումը գուշակած էր, աչքին ծայրովը Ռաուլը կը դիտէր եւ դուրս ելլելու վայրկենին կեցուց զայն։

—Ո՞ւր բարով, սիրուն տղաս, ըսաւ զինքը սենեկին մէջտեղ բերելով, ձեր բարեկամները այսպէս կը թողուք կ'երթա՞ք։ Շիտակը անվայել բան։ Գոնէ իբարմէ չզատուած՝ գործը պարզելու է։

Դիրուկ մարդը անոյշ մը ժպտեցաւ։

(Շարունակելի)